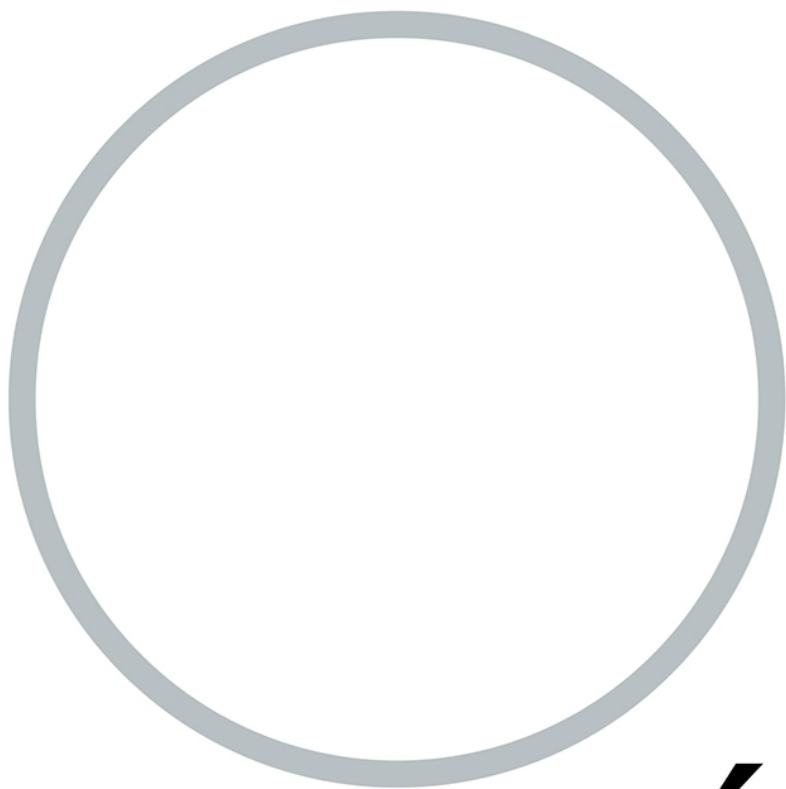

VÍRA, NADĚJE A MASAKR

**NICK
CAVE** **SEÁN
O'HAGAN**

VÍRA, NADĚJE A MASA KR

NICK SEÁN
CAVE O'HAGAN

Přeložil Bob Hýsek

ARGO

Rodině
N. C.

Kieranovi
S. O'H.

A malé dítě je povede.

Izaiáš 11, 6

Krásný druh svobody

Seán O'Hagan: Překvapilo mě, že jsi na rozhovor kývl, vždyť jsi už dlouho žádný s nikým nedělal.

Nik Cave: Komu by se taky chtělo? Rozhovory obecně jsou opruz. Fakt. Rozežerou tě zevnitř. Rozhovory nenávidím. Už ten důvod je hrozně ponižující: vydal jsi novou desku, propaguješ nový film, prodáváš knihu. A po chvíli tě tvůj vlastní příběh začne vyčerpávat. Myslím, že v jeden moment jsem si uvědomil, že tyhle rozhovory pro mě nemají žádný skutečný přínos. Vždycky mi jenom něco vzaly. Pokaždé jsem se pak musel dát trochu do kupy. Měl jsem pocit, jako bych se pak musel zase hledat. Takže asi před pěti lety jsem rozhovory přestal dávat úplně.

Jaký máš tedy pocit z tohoto počínu?

Nevím. Konverzování je fajn. Rád si povídám, rád navazuju kontakt s lidmi. A spolu jsme vždycky klábosili do alelujá, takže mě tvůj návrh zaujal. Prostě uvidíme, kam nás to dovede.

Když jsme spolu mluvili oněhdy v březnu (v roce 2020), zrovna jsi zrušil celosvětové turné kvůli pandemii. Musím říci, že jsi to bral pozoruhodně stoicky.

Byla to zvláštní chvíle, to bezesporu. Když přišel covid a můj manažer Brian mi oznámil, že na turné se nejede, přepadl mě pocit určité

prázdnoty, jako by se mi celý svět propadl pod nohama. Všichni jsme vložili strašně moc nápadů a úsilí do toho, jak uvedeme *Ghosteen* naživo – nazkoušeli jsme ho s deseti doprovodnými vokály a pro koncert jsme vytvořili celou vizuální strukturu, která nám připadala naprosto jedinečná a úžasná. Byla v tom spousta práce, duševní energie i peněz. Takže když jsem se doslechl, že se to stoprocentně ruší, byl jsem v šoku. Zasáhlo mě to v hloubi duše, protože já byl tím, co jede na turné. Já byl to turné.

Teď to řeknu s velkou obezřetností, protože vím, jak zklamání byli fanoušci, ale abych byl upřímný, onen pocit existenciálního zhroucení trval sotva půl hodiny. Vzpomínám si, jak jsem stál u našeho manažera v kanceláři a lehce provinile přemýšlel: „Do prdele! Mám po turné. A možná na celý rok.“ A najednou se ve mně rozlil nesmírný pocit úlevy, zaplavil mě jako vlna, bylo to cosi jako euforie, ale ještě něco víc – šílený nával energie.

Možná jsi vycítil jistý potenciál?

Ano, ale skutečný. Potenciál v té bezmoci, což je ironie. Ne potenciál něco dělat, ale potenciál něco nedělat. Náhle mi došlo, že můžu prostě jen být doma se svou ženou Susie, a to bylo samo o sobě úžasné, protože náš vztah jsme vždycky měřili z hlediska mých odjezdů a návratů. Najednou jsem se mohl vídat s dětmi nebo jen tak sedět v křesle na balkóně a číst knihy. Bylo mi dovoleno pouze *být*, a ne něco dělat.

Jak se to táhlo, člověk měl dojem, že čas plyne nenormálně, že dny navzájem splývají. Nemáš ten pocit?

Ano, čas jako by plynul jinak. Neříká se mi to lehce, ale na určité úrovni jsem byl za tu zvláštní svobodu, kterou mi to dalo, opravdu rád. Bavilo mě ráno vstát a mít před sebou další den, kdy můžu jen tak existovat a nemusím nic dělat. Přestal ustavičně vyzvánět telefon

a velmi záhy moje dny začaly být nádherně monotónní. Bylo to zvláštní, jako bych se zase sjížděl – ten rituál, rutina, návyk na něco.

Říkám to i přesto, že předchozí turné, kdy jsme hráli naživo album *Skeleton Tree*, bylo jedním z určujících období mého profesního života, jen protože jsem byl každý večer na pódiu a cítil tu divokou energii vyzařující z publika. Ten neobyčejný pocit napojení se nedá vyjádřit ani nadsázkou. Úplně mi to měnilo život. Ne, vlastně ho to zachraňovalo! Taky to ale bylo vážně vyčerpávající, fyzicky i psychicky. Takže když nám tenkrát zrušili turné, počáteční zklamání vystřídal pocit úlevy, a ano, zvláštního a nevyzpytatelného potenciálu. Připadám si provinile, že něco takového vůbec říkám, protože jsem si vědom toho, jak tragicky pandemie některé lidi poznamenala.

Z hovorů, které jsme tehdy spolu vedli, bylo zjevné, že jsi od samého počátku měl pocit, že lockdown bude příležitostí k zamyšlení.

Měl jsem takové tušení. Pamatuju si, že mi nepřipadalo správné snažit se dělat vystoupení z kuchyně nebo koupelny a tajtrlíkovat v pyžamu či co vlastně tenkrát prováděli někteří umělci během těch svých neumělých a okatých projevů sounáležitosti. Já měl pocit, že nastala chvíle usadit se uprostřed odehrávajících se dějin a jenom přemýšlet. Připadalo mi, že mi svět chce dát lekci. Celé to covidové léto jsem prožil podivně hloubavě. Nikdy na to nezapomenu, jak jsem sedával na balkóně, hodně četl, napsal toho spoustu nového, odpovídal na otázky na webu The Red Hand Files. Byla to zajímavá doba, i přes ten neutuchající vjem úzkosti a hrůzy na pozadí.

Vzpomínám si, jak jsi během telefonátu na samém začátku pandemie prohlásil: „Ta bude velká.“

Ano, mám dojem, že jsem si zrovna přečetl něco, po čem jsem si plně uvědomil tu opravdu nesmírnou sílu toho viru, jak neobyčejně zranitelní jsme a jak jsme na to jako společnost totálně nepřipravení.

Ty i já jsme byli z té neviditelné hrozby, která na nás cíhala za dveřmi, docela vyžděšení. Báli se všichni. Měli jsme vážně pocit, jako by přišel konec světa – a svět to zastihlo v nedbalkách. Ať už jsme za příběh svého života považovali cokoli, najednou jako by seshora zasáhla neviditelná ruka a udělala do něj obrovskou bezednou díru.

To mě přivádí k úvaze o přetrženém vyprávění, kterou jsem od tebe slyšel v souvislosti s psaním písní: jak u tvých nedávnějších skladeb ztratil námět i smysl na přímočarosti a začal být hůře vyjádřitelný.

Přesně tak. Mé písně se rozhodně staly abstraktnější, kdybych to chtěl vyjádřit trefněji, a ano, méně jim dominuje tradiční vyprávění. V jednu chvíli mě začalo unavovat psaní písní v třetí osobě, kde je strukturovaný příběh, co začíná na začátku a poslušně směřuje k závěru. Tahle forma ve mně začala vzbuzovat podezření. Přišlo mi nefér neustále lidem cpát takhle pojaté příběhy. Jako bych byl nějaký despota. Skoro jako bych se schovával za těmihle úhlednými, pěstěnými příběhy, protože jsem se bál všeho toho, co mi bublá v nitru. Chtěl jsem začít psát písně, které v sobě mají větší opravdovost a autenticky vyjadřují mé zkušenosti.

Máš na mysli konkrétně své zkušenosti z nedávné doby?

Ano. Stejně jako u většiny lidí to byl prožitek jakéhosi přetržení. Nicméně z čistě osobního úhlu pohledu mi přestalo dávat smysl, abych žil svůj život v rámci úhledného příběhu. Umřel Arthur a všechno se změnilo. Tenhle pocit přerušení, přetrženého života, pak prosákl vším.

Ted' když spolu vedeme tenhle rozhovor, je pro mne obtížné se k tomu vracet, ale zároveň je důležité o tom mluvit, protože ztráta syna mě definuje.

Zcela chápu. Takže rozvíjet v písni přímočarý příběh, i kdyby byl sebedramatičtější, pro tebe ztratilo na významu?

Ano, ale nezanevřel jsem na silně vizuální stránku písni. Jde o to, že jejich zápletky se stala zapletenější, vyšinutější, zmrzačenější – forma samotná je teď traumatictější. Má hudba začala reflektovat život tak, jak ho vnímám.

Dlužno dodat, že písně na mých posledních deskách jsou nadále narativní, akorát že jejich příběhy prošly mlýnkem na maso. Například *Ghosteen* pořád vypráví příběh. A ten je popravdě obrovský, je to příběh nesmírné ztráty a touhy, ale zároveň je celý pochroumaný a roztržštěný.

Je to bezpochyby hodně odlišný způsob vyprávění, mnohem ambicióznější, dokonce i konceptuální.

Ano. Je radikálně odlišný. Tyhle songy v sobě nemají nic lineárního. Mění směr, trhají se, ba co hůř, rozpadají se ti před očima. Fungují podle svých vlastních a dost nevyzpytatelných pravidel.

Mám dojem, že ne každý fanoušek je úplně šťastný z toho, kterým směrem se tvoje hudba ubírá.

Jo, řada starších fanoušků je z toho určitě roztrpčená a přeje si, abych se vrátil k psaní „pořádných“ písniček, ale to nepovažuji v dohledné době za uskutečnitelné. Se starými písněmi se lidem pojí hluboká nostalgie, a ta se za naší kapelou táhne jako ospalý starý pes. Myslím, že Bad Seeds jsou na scéně už tak dlouho a prošli už tolika proměnami, že někteří posluchači lpí na minulosti, anebo přesněji řečeno, na své vlastní minulosti, takové to „dřív bejvalo všechno lepší“. Takže rozhodnutí, že budeme dělat jinou hudbu, jim připadá skoro jako zrada. Svým způsobem tomu rozumím, ale prostě nemohu dovolit, aby nostalgické nebo sentimentální pocity jistých skálních fandů bránily dalšímu přirozenému vývoji kapely. Bohudík existuje

spousta lidí, kteří se na tu cestu nadšeně vydávají s námi, aby zažili tu líbeznou nepohodu a nástrahy spojené s tím, když se zkouší něco nového.

Zpětně se mi zdá, že album Push the Sky Away, vydané v roce 2013, signalizovalo změny, které měly přijít. Určité písně jako třeba „Higgs Boson Blues“ nebo „Jubilee Street“ podle mě zněly poněkud rozvolněně a méně lineárně. Nemyslíš?

Určitě ano, protože právě tehdy jsem začal skládat hudbu společně s Warrenem. Z tvůrčího hlediska to pro mě byl naprostý přelom, absolutně jsem nečekal, že budu někdy mít na psaní písni spolupracovníka, s nímž budu zakoušet tak hluboké srozumění. Znamenalo to radikální změnu, která pramenila z mé frustrace nad tradičním způsobem, jak se věci dělají, což znamenalo napsat song a předat ho kapele.

Můžeme si povědět víc o tom, jak vzniklo album Ghosteen? A hlavně jaká byla tvůrčí dynamika mezi tebou a Warrenem?

Podle mě největší změna spočívala v tom, že v době, kdy jsme psali *Ghosteen*, jsme s Warrenem čistě improvizovali. Já hrál na piano a zpíval a on se staral o elektronické nástroje, smyčky, housle a syntáky, přičemž ani jeden z nás neměl potuchy, co děláme nebo kam směřujeme. Prostě jsme jen oddávali tomu zvuku a na cestě za něčím novým se řídili svými pocity a tím, jak chápeme svou spolupráci. Celé dny jsme hráli víceméně nonstop. Další dny jsme trávili tím, že jsme se tím vším probírali a hledali úryvky, které znějí zajímavě. V některých případech se jednalo pouze o minutovou pasáž či jediný verš. A pak už to bylo v podstatě o tom, jak z těchto působných, různorodých částí složit písně. Zpočátku jsme ten materiál stříhali jako koláž nebo nějakou hudební asambláž a na tomhle základu jsme pak vybudovali songy.

Takhle to vyznívá, jako by v tom hrála jistou roli náhodná improvizace.

Ne, takhle to opravdu nebylo. Nebyli jsme jako dva chlápci, kteří nevědí, co dělají. Vládne mezi námi hluboké intuitivní porozumění a samozřejmě za sebou máme pětadvacet let spolupráce. Je to informovaná nebo řekněme vědomá improvizace.

„Vědomá“ myslíš jako meditativní? Nebo promyšlená?

Myslím tím, že je intuitivní, ale taky promyšlená, jestli to dává smysl. Co se týče textů, nikdy neimprovizuju a nevařím z vody. To musím zdůraznit. Za každým projektem je nejprve strašná spousta přemýšlení, až pak přicházím do studia s hromadou nápadů a obrovskou spoustou napsaného textu, z něhož mimochodem většina padne pod stůl. Nicméně vždycky je tam jakýsi řekněme lyrický kontext a taky určitá dominantní nebo přesahová témata, kterými jsem se zabýval v týdnech nebo měsících před nahráváním. Je to velice osvobozující způsob práce.

Aby v tom tedy bylo jasno: neimprovizuješ ve smyslu, v jakém jazzoví hudebníci improvizují na nějakou melodii nebo téma?

To ne, spíš se snažíme najít formu písně v průběhu pracné improvizace, náhodně objevit její podobu během hudebního dobrodružství. To je podle mě klíčové – že ve snaze zachytit píseň využíváme jakési oboustranné nevědění.

Dokážu si představit, že v nesprávných rukou se může celý proces šeredně vymknout.

No, většinou to tak opravdu dopadá. Ale potřebuješ pouze deset skladeb, deset nádherných a dechberoucích náhod, a deska je na světě. Musíš být trpělivý a pozorně hledat drobné zázraky zapadlé v něčem obyčejném. Warren má mimo jiné talent na to, že dokáže slyšet potenciál v něčem, co je dosud nezformované, co je ve stadiu

zrodu. V tomhle ohledu je vážně úžasný. Má na tyhle věci opravdu skvělé ucho.

Jedním z důvodů, proč se nám dobře spolupracuje, je to, že mám schopnost vidět, jak se slova vetkávají do zatím nezformované hudby, svazují ji dohromady, dávají jí smysl. Jde o vizuální záležitost, kdy vidím píseň a vkládám do ní bohatý vypravěčský záměr.

Takže při tomto způsobu práce trávíš spoustu času ve studiu i tím, že pečlivě přepracováváš texty?

Ne, to nikdy. Když dělám na textech doma, trvá mi dlouho, než je napíšu, je v tom hodně přemýšlení a pečlivosti a důrazu na formu. Ale když jsem ve studiu, stane se ze mě řezník, který milerád a bez váhání usekne drahocennému textu nožičky. Texty jakoby ztratí svou konkrétní hodnotu a stanou se něčím na hraní, rozebrání a přeskládání. Popravdě jsem moc rád, že jsem dospěl do bodu, kdy mám ke svým slovům naprosto nemilosrdný vztah.

Musím říct, že to u skladatele zní jako docela odvážná, neřkuli lehkovážná pracovní metoda.

Improvizace ale je v podstatě aktem ryzí zranitelnosti. Zároveň to ale je cesta k tvůrčí svobodě, k divokému dobrodružství, v němž se ty skutečně cenné věci často vynořují skrze hudební nedorozumění. Naše improvizace jsou málokdy harmonické. Mnohdy je to souboj o dominanci, ale najednou do sebe všechno na okamžik nebo dva zapadne – trochu jako když se spolu sváří milenci!

Pokud jde o náтуру, myslím, že se vy dva docela lišíte.

To jo, ale obvykle jsme spolu sladění, i když k věcem přistupujeme z hodně odlišných směrů. Někdy mě štte nějaká maličkost a ta mě od celého songu odradí, kdežto Warren vždy vše vnímá komplexněji. Je

mnohem instinktivnější než já. Dokáže v něčem spatřit krásu dříve než já. Je to obrovský dar.

Ale abychom si rozuměli, Warrenovi na textech nezáleží tak jako mně. Mnohem víc se zajímá o emoce, zvuk a hudbu. Od začátku říkává: „Ty vole, to je super!“, zatímco já si do poslední chvíle nejsem jistý. Zkrátka mi to trvá mnohem déle, než písničku objevím. A tenhle rozdíl mezi námi jaksi vytváří tu správnou dynamiku.

Jelikož jsi vynaložil tolik úsilí na nalezení správných slov, dá se říci, že takovému pročišťování a rozbourávání textu, i když je osvobozující, nemusí fungovat u některých typů písní – například u balad?

No, třeba u textu od Hala Davida by to nešlo.

Ale co u tvých vlastních písní?

U některých to nefunguje, to je fakt. Mám ale za sebou víc než dvacet desek a nemůžu pořád dokola dělat to samé. Je potřeba se pohybovat, aspoň zčásti, ve světě tajemství, pod velkým děsivým oblakem umělecké nejistoty. Nutkání k tvorbě, aspoň tedy u mě, má v sobě i jakousi bezradnost a vzbuzuje pocity nesouladu a znepokojení. Podrývá to tvoje vlastní svaté pravdy o čemkoli, přetlačuje tvůj cit pro to, co je přijatelné. Je to vůdčí síla, která tě vede tam, kam chce jít ona. Není to naopak. Ty nevedeš.

Přesně tenhle pocit jsem měl, když jsem poprvé slyšel Ghosteen. Nejsem si jistý, co jsem od toho čekal, ale opravdu mě překvapil tak velký konceptuální posun.

To rád slyším. Když jsme ho připravovali, ponořili jsme se do intenzivního, mnohdy i nepochopitelného způsobu práce. Atmosféra ve studiu byla extrémně, jak bych to řekl, *koncentrovaná*. Znepokojivá a zvláštní. Nevím, jestli to dokážu plně vyjádřit, ale osobně se domnívám, že velká krása *Ghosteen* spočívá v tom, jak chatrná

byla naše kontrola nejen nad samotnými skladbami, ale i vlastní přičetností.

A ono to tak i zní, ale v dobrém smyslu slova.

Warren tehdy prožíval divné období, měl nějaké problémy, a já se snažil, co já vím, asi spojit se světem mrtvých. Byla to podivná, strašidelná doba – ze studia jsme nevytáhli paty, práce, pokus o spánek, práce, pokus o spánek – a z toho zmatku vzešla takhle zvláštní, nádherná, posvátná hudba.

Duchovní síla této nahrávky je až hmatatelná. Je to hudba, která vzbuzuje intenzivní, téměř exaltované pocity.

Ve vzduchu byli duchové, to je jasný. Věděl jsem, že vytváříme něco mocného, dojemného a originálního. Byl jsem si tím jistý. Oproti tomu album *Skeleton Tree* mi nedávalo moc smysl, ani když jsme si ho na závěr práce ve studiu pustili celé najednou. Nic jsem necítil a nebyl jsem s to jasně uvažovat, bylo to moc brzo po smrti syna.

To je pochopitelné.

Ale je zajímavé, že *Ghosteen* dokážu pořád poslouchat s jistým... úžasem.

Vzhledem k tomu, že Ghosteen oproti tvým předchozím albům přináší radikálně jinou hudbu, neměl jsi zpočátku obavy, jak bude přijato?

Nikdy nevíš, jak budou lidi reagovat, ale nejspíš jsem počítal s tím, že bude do jisté míry kontroverzní. Během turné jsem dal na YouTube upoutávku s krásnou doprovodnou grafikou. Vzpomínám si, jak jsem se pak začel do prvních komentářů. Nevím, co jsem čekal, ale byla to hrůza! Bylo to vážně strašný – „Je to sračka!“, „R.I.P. Nick Cave“, blinkací smajlíky a podobně. Takže v tu chvíli jsem myslel, že album zahučí do nějaký zkurvený černý díry. Hodně to bolelo.

A pak se objevily recenze a všechno se otočilo. Jako kdyby čím víc ho lidi poslouchali a napojovali se na něj, tím víc měnili názor. A tak to už zůstalo. Reakce kritiků byly velmi pozitivní.

Těžko popsat atmosféru na té nahrávce bez použití slov jako „úžas“ a „radost“, která to paradoxně shazují.

Z textového hlediska bylo super, že jsem díky improvizaci ve studiu dokázal najít verše, které by mě při psaní o samotě v pracovně nikdy nenapadly. Bylo to nádherné.

Dobře, můžeš mi dát příklad verše, který by jinak nevznikl?

Tak jasným příkladem je moment, kdy ve „Spinning Song“ [Vířivá píseň] říkám/zpívám „Miluju tě“ několikrát za sebou a pak následuje „Přijde klid“. To bych za normálních okolností nikdy nenapsal, a přitom je to jedna z mých oblíbených pasáží na celé desce. Dřív bych takové verše do písně nepustil. Ani náhodou. Nebylo by tam pro ně místo, a i kdyby bylo, neměl bych tu troufalost či sebevědomí, abych je zazpíval. Jsou nečekané a nefalšované.

Ano, a taky znějí duchovně a extaticky.

Původně jsem měl o textech pro tuhle desku představu, že se budou z velké míry zakládat na sérii extatických obrazů. Celou desku jsem viděl jako řadu silně vizuálních, propojených obrazů. Opravdu jsem ji viděl.

Chceš tím říct, že se ti to celé zjevilo jako vidina?

Pronásledovala mě neodbytná představa člověka stojícího na pláži a obklopeného vyděšenými zvířaty; kopce jsou v plamenech, kolem pobíhají a vřeští zvířata, z vln vyskakují mořští tvorové a ke slunci stoupají ve spirále duše dětí. Byla to divoká opakující se halucinace, napůl hrůzostrašná, napůl nádherná, a nějak se mi uhnízдила